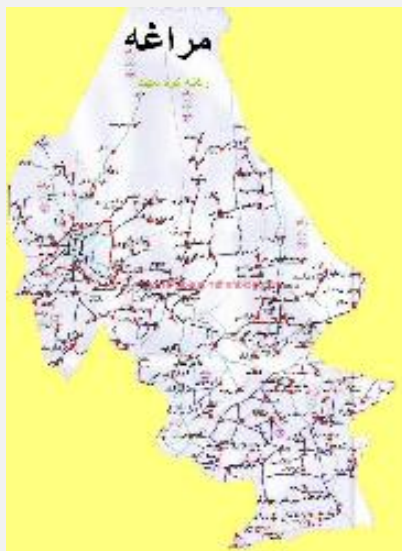

آثار تاریخی شهرستان مراغه 2

این گنبد نیز یکی دیگر از مزارهای پنجگانه مراغه می باشد. این بنا در قسمت شمال باختری مراغه، کنار رودخانه ...

گنبد غفاریه :

این گنبد نیز یکی دیگر از مزارهای پنجگانه مراغه می باشد. این بنا در قسمت شمال باختری مراغه، کنار رودخانه صافی چای واقع شده و تاریخ احداث آن در فاصله بین سال های 725 و 728 هـ. ق است. گنبد غفاریه بناپی مربع و آجری است که بر بالای سکویی سنگی و سردابه دخمه ای عمیقی استوار می باشد.

در چهار زاویه آن ستون هایی با نقوش لوزی یخ ساخته اند. جلو خان بزرگ آن، رو به شمال دارد و پهنای طاق زیرین به جانب خاور است. هر يك از اضلاع طرفین و عقب دارای دو طاقنما و يك حاشیه مکتوب است. در این گنبد تمامی خطوط، ریحان است. کاشی های این بنا مخلوطی از رنگ آبی دریایی و آسمانی است. رنگ حروف کتیبه ها سیاه بوده و بر متن سفید دیوار با شاخ و برگ فیروزه قرار دارند. بالای طاق نمای مرکزی ایوان بزرگ، کتیبه ای سه خطی دیده می شود.

بالای درگاه بنا نیز يك کتیبه دو سطر موجود است که به علت ساییدگی و شکستگی مفهوم نیست، ولی به نظرمی رسد که القاب و نام صاحب بقعه است. در جلو خان بزرگ يك طاقنمای مرکزی بر سر در ساخته اند که در بالای آن دو سطر کتیبه دیده می شود.

معبد مهر:

* معبد مهر که باید آن را در ردیف یکی از نخستین سکونتگاهها و معابد بشر پیش از تاریخ محسوب کرد از تاریخ ناگفته مراغه حکایت دارد. این معبد در زیر یک گورستان تاریخی قرار دارد و با خاک برداری، بخش هایی از آن، خود را نمایان کرده، اما همچنان بخش عمده ای از آن در زیر خاک قرار دارد.

معبد "مهر" نیایشگاه زیرزمینی و محل پرستش خورشید و برگزاری آیین مهرپرستی در جنوب روستای ورجوی مراغه به صورت زیرزمینی و صخره ای بنا شده است. پیروان آیین مهر، آن را با تراشیدن قطعه سنگی عظیم از جنس شیست با دهانه ای به عرض 4/5 متر به وجود آورده اند. این بنا را از نظر حجم کار و دقت هنرمندانی که در امر حجاری آن دخیل بوده اند می توان جزء نمونه های ارزنده ستایشگاه های کهن دانست.

مهرابه ها نیایشگاه های مهرپرستان در دنیای باستان بوده است. مهرپرستی دینی ایرانی بوده که پرستش خورشید از اجزای اصلی آن به شمار می رفته است. دینی که از ایران در دوره ای نیز به اروپای غربی رخنه کرد. اما اکنون از مهرابه های کهن در این شهر تنها معبد مهر و معابد (غارهای) اطراف رصدخانه مراغه به یادگار مانده است و بس. گرچه اکنون از معبد مهرجز نامی و نشانی دیگر چیزی باقی نمانده؛ اما کماکان نشان از تاریخچه بسیار غنی این سرزمین تاریخی دارد. مهر یا میترا خدایی بوده که پرستش او در غرب تا شمال انگلستان و در شرق تا هند، هزاران سال رواج داشته است و هنوز هم مورد احترام زرتشتیان است. پیروان مهر او را فرشته مهر و دوستی و عهد و پیمان و مظهر فروغ و روشنایی می پنداشته اند. آنها بر این عقیده بودند که مهر در غاری متولد شده است از این رو هر جا غاری می یافتند، در آن به پرستش و نیایش مهر می پرداختند و آن مکان را «مهرابه» می گفتند.

این معبد به عنوان یکی از کامل ترین پرستشگاه های تاریخی ایران، در دوره اسلامی یعنی زمانی که ایلخانیان بر ایران پارسی حکومت می کردند دستخوش تغییراتی شد تا نشانه هایی از اسلام اکنون بر تن این معبد به یادگار بماند و صدالبته این نشانه ها اکنون به دلیل اهمال مسوولان امر با تیشه و چکش غارتگران میراث ایرانی بیشتر آشنا هستند تا ضربه مرمت استادکاران آثار تاریخی برای حفظ این یادگار کهن ایرانی.

طبق تحقیقات و بررسی ها معلوم شده که در این معبد آرامگاه یکی از علمای بنام و با تقوی مراغه یعنی آخوند ملا معصوم مراغه ای قرار دارد که بعد از وفاتش در این معبد دفن شده است.

رصد خانه مراغه :

رصدخانه مراغه رصدخانه ای بود که در دوره هلاکو خان زیر نظر خواجه نصیرطوسی در شهر مراغه ساخته شد.

این رصدخانه روی تپه‌ای در غرب مراغه قرار داشته است و امروز تنها پی‌های بخش‌های مختلف و بخشی از سدس سنگی آن باقی مانده است. در سال‌های اخیر گنبدی برای محافظت از بقایای این بنا بر روی بخشی از آن ساخته شده است. پرویز ورجاوند و همکارانش در دهه ۱۳۵۰ به کاوش محوطه این رصدخانه پرداختند و قسمت‌های مختلف آن را شناسایی کردند. ساختمان اصلی این رصدخانه به شکل برجی استوانه‌ای ساخته شده بود. در ساختمان‌های جنبی آن یک کتابخانه و محل اقامت کارکنان تشخیص داده شده است.

تاریخچه

بنای این رصدخانه در سال ۶۵۷ هجری (۱۲۶۱ میلادی) به سفارش نصیرالدین طوسی و به فرمان هولاکو، نوه چنگیزخان مغول، آغاز شد. هولاکو برای نگهداری این سازمان پژوهشی موقوفه‌های ویژه‌ای در نظر گرفت. کتابخانه‌ای شامل ۴۰۰ هزار جلد کتاب و ابزارهای اخترشناسی، از جمله ذات الریغ دیواری به شعاع ۴۳۰ سانتی‌متر، کره‌های ذات الحلق، حلقه انقلابی، حلقه اعتدالی و حلقه سموت، نیز فراهم شد. در همین جا بود که زیج ایلخانی به سال ۶۷۰ هجری (۱۲۷۶ میلادی) فراهم شد.

رصدخانه مراغه فقط مخصوص رصد ستارگان نبود و یک سازمان علمی گسترده بود که بیش‌تر شاخه‌های دانش درس داده می‌شد و مشهورترین دانشمندان آن عصر، از جمله قطب‌الدین شیرازی، کاشف علت اصلی تشکیل رنگین کمان، در آنجا جمع شده بودند. به علاوه، چون در آن زمان ارتباط علمی چین و ایران به علت استیلادی مغولان بر هر دو سرزمین برقرار شده بود، دانشمندان چینی، از جمله فردی به نام فائو مون‌جی، در این مرکز فعالیت داشتند. همچنین، فیلسوف و فرهنگ‌نامه‌نویس مسیحی، ابن‌العبری، در رصدخانه مراغه به درس دادن کتاب‌های اصول اقلیدوس و المجسطی بطلمیوس مشغول بودند.

کلیسای هوانس مراغه :

کلیسای هوانس مقدس یکی از کلیساهای آرامنه کاتولیک است و نام آن از اسم یکی از حواریون حضرت عیسی (ع) به نام یوحنا که آرامنه به آن هوانس می‌گویند، گرفته شده است. این کلیسا در داخل شهر مراغه واقع شده است.

معماری

این کلیسا هر چند قدمت بنای این کلیسا را به قرن ۵ و ۶ میلادی نسبت داده‌اند، ولی بنا ی اصلی بارها بر اثر ویرانی تجدید بنا شده است. قدمت بنای فعلی که به ابتکار سردار سامسون خان و توسط معماران روسی و فرانسوی ساخته شده است، به سال ۱۸۴۰ میلادی می‌رسد. کلیسای هوانس در اثر زلزله ۱۹۳۶ میلادی آسیب جدی دید و بعد از آن درها و پنجره‌های بنا به تاراج رفت. بنا به صورت مستطیل در ابعاد ۵/۱۸ در ۵/۶ متر، با نمای آجری ساخته شده است. ایوان آجری بنا به وسیله دو راه پله به برج ناقوس کلیسا که به صورت ستاره‌ای ۱۶ ضلعی است و ۱۲ متر ارتفاع دارد، راه می‌یابد. پوشش طاق مرکزی به صورت گریو استوانه‌ای و گنبد مخروطی است. این کلیسا شامل سه بخش محل اسکان اسقف اعظم، مدرسه و روشن کردن شمع و عود است که برخلاف عرف رایج در کلیسایسازای دارای پلان مربع است که در دوران حکومت ایلخانی از موقعیت خاصی برخوردار بوده است ولی در حال حاضر این کلیسا عملاً بدون استفاده مانده است.

در بنای این کلیسا آجر بکار رفته است. درون کلیسا به سه بخش تقسیم شده است که هر یک دارای گنبدی مجزا هستند. در سمت غربی بنا ورودی اصلی کلیسا همراه با برج ناقوسخانه قرار دارد که مرتفع ترین ساق گنبد بین سه گنبد کلیسا را دارد. ناقوسخانه از داخل دارای پلانی مربع شکل و از خارج پلان ستاره شکل با ۸ پر با ۸ نورگیر در بالای آن است. جهت دسترسی به برج کلیسا دو ردیف پلکان در دو سمت برج ساخته شده است. در قسمت میانی بنا صحن اصلی کلیسا قرار دارد که خود از دو مربعهای مجزا تشکیل یافته است.

مقبره اوحدی مراغه ای :

رکن‌الدین اوحدی مراغه‌ای یا اوحدی اصفهانی شاعر سده هفتم و هشتم ایران است. او در شهرستان مراغه زاده شد ولی پدرش از اهالی اصفهان بود و خود او نیز مدتی در اصفهان مقیم بود و بنابراین نامش اوحدی اصفهانی نیز ذکر شده است [۱]. اوحدی معاصر ایلخان مغول سلطان ابوسعید بود و آرامگاه او در مراغه است. هم اکنون یک موزه دائمی در مقبره اوحدی در مراغه دایر میباشد.

رکن‌الدین ابولحسن مراغی مشهور به اوحدی مراغه‌ای عارف و شاعر پارسی گوی نامدار صاحب مثنوی معروف جام جم است که در میان باغ سرسبزی واقع شده است. سنگ قبر اوحدی از سنگ کبود درست شده است. بر دیوار شمالی و جنوبی آن نام اوحدی و تاریخ فوت که ۷۳۸ ه. ق است حک شده است. در سال ۱۳۵۲ از سوی انجمن آثار ملی ایران بنای جدیدی بر روی قبر مذکور احداث شده و سنگ مقبره قبلی را به موزه آرامگاه انتقال دادند.

در کنار مقبره اوحدی موزه اوحدی واقع گردیده است. این موزه به علت اینکه شهر مراغه در دوره ایلخانیان مغول مقر حکومتی و پایتخت آنان بوده است عنوان موزه تخصصی ایلخانی را به خود اختصاص داده است. اشیاء موجود در این موزه شامل ظروف سفالی، سکه، کتابت، ظروف مفروغی، شیشه که کتیبه‌های باقی مانده از رصدخانه و سنگ قبور مربوط به دوران اسلامی است.

مقبره آق‌آلار:

در خیابان 120 متری بافت قدیمی مراغه مقبره آق‌آلار (موزه سنگ نگاره ها) متعلق به زندیه، قرار دارد که از دو سال پیش به

موزه سنگ قبرهاي تاريخي تغيير کاربري داده است.

گنجينه و موزه سنگ آقالار مراغه در محل مقبره ميرفتاح موسوي نزديك گنبد سرخ مراغه واقع شده است. اين بنا به دستور ظل السلطان به خاطر احترام و ارادتي كه به مراد خود ميرفتاح موسوي داشت در سال 1175 ه.ق ساخته شد. اين بنا به دليل وجود سنگ قبرهاي مرمري نفيس و با جمع آوري و نمايش انواع سنگ قبور گهواره‌اي، صندوقي، سنگ نوشته‌ها و قوچ هاي سنگي به صورت موزه سنگ نگاره‌ها در معرض بازديد عموم قرار گرفته است.

سنگ قبرهايي مربوط به قرون هفتم و هشتم هجري قمري متعلق به به گورستان بزرگ و قديمي ورجوي در مراغه در اين موزه به نمايش در آمده است. اين سنگ‌ها كه پس از شكستن و تخریب آنها توسط غارت گران اموال فرهنگي در طي ساليان گذشته، به اين مكان(مقبره آقالار) انتقال داده شدند. گنجينه و موزه سنگ آقالار مراغه در محل مقبره ميرفتاح موسوي نزديك گنبد سرخ مراغه واقع است. از خصوصيات بارز بنا پلان معماري ، گنبد بزرگ مركزي و رواق چهار طرف آن است به جز سنگ گورهاي قديمي شيرهاي سنگي كه بر گورها قرار مي‌گيرد نيز در اين موزه به نمايش در آمده است.

پل مردق :

پل مردق جزء مهم‌ترين و سالم‌ترين پل‌هاي تاريخي آذربايجان شرقي و تنها پل اين شهرستان است كه در ليست آثار ملي به ثبت رسيده است. پل سه‌دهنه مردق، جزء سه پل مهم تاريخي اين شهرستان بوده و داراي سيل‌شكن و پايه‌هاي سنگي از نوع سنگ بومي منطقه (معدن سنجان) و آجرهاي قرمز بومي است. اين پل بلندترين پل تاريخي شهر مراغه محسوب مي‌شود و در گذشته، اين شهر را با شهرهاي اردبيل و هشتروند و روستاهاي منطقه مرتبط مي‌کرد. اين پل در عصر قاجار بر روی رودخانه مردق چاي ساخته شده است.